

Individ- och familjeomsorgsnämnden i Sigtuna kommun får kritik för brister i handläggningen av en fråga om omplacering av ett barn som vårdas med stöd av LVU

Beslutet i korthet: Ett barn, född 2010, vårdas sedan 2011 med stöd av 1 och 2 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, i ett familjehem. Individ- och familjeomsorgsnämnden i Sigtuna kommun utredde under våren 2018 barnets förhållanden i familjehemmet. Nämndens förvaltning föreslog i utredningen att barnet skulle omplaceras till ett nytt familjehem.

När utredningen var klar agerade en enhetschef vid nämndens förvaltning som om nämnden hade fattat ett beslut om att barnet skulle omplaceras till ett nytt familjehem. Enhetschefen informerade bl.a. familjehemmet att barnet skulle omplaceras till ett nytt familjehem en vecka senare och pratade även med barnet om den planerade flytten.

Enligt JO borde inte enhetschefen ha agerat som om ett beslut om omplacering var fattat. Enhetschefen skulle i stället ha avvaktat nämndens ställningstagande till förslaget om omplacering innan ytterligare åtgärder vidtogs i ärendet. JO kritiserar nämnden för detta.

Nämndens förvaltning hörde inte barnet om en eventuell omplacering under utredningen. Vidare lät inte nämndens förvaltning familjehemmet ta del av de anmärkningar som riktades mot det innan förvaltningen tog ställning till frågan om omplacering. JO kritiserar nämnden även för dessa brister i handläggningen.

Bakgrund

AA, som är född 2010, vårdas sedan 2011 med stöd av 1 och 2 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, i familjehemmet BB och CC.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 21 juli 2018 klagade BB på Individ- och familjeomsorgsnämnden i Sigtuna kommun bl.a. för deras handläggning av en fråga om omplacering av AA till ett nytt familjehem under våren 2018. BB uppgav bl.a. att en enhetschef vid nämndens förvaltning informerade henne om att AA skulle omplaceras till ett nytt familjehem ett visst datum innan nämnden hade fattat ett beslut i frågan.

Utredning

JO begärde in vissa handlingar från Individ- och familjeomsorgsförvaltningen i Sigtuna kommun. Därefter begärde JO att individ- och familjeomsorgsnämnden i kommunen skulle yttra sig över det som BB hade anfört i sin anmälan till JO.

I remissvaret anförde individ- och familjeomsorgsnämnden bl.a. följande:

Bakgrund

Ärendets handläggning visar att utredning enligt 11 kap 1 och 2 §§ SoL inleddes 2018-01-18 efter det att skolan/fritids lämnat information till socialtjänsten. Utredning inleds utifrån oro från socialtjänstens sida om befintliga uppdragstagare, familjehemmet BB och CC, har förmåga att på bästa sätt utföra sitt uppdrag för att säkerställa AA:s sedan tidigare klarlagda behov av familjehemsvård. Bedömning görs samtidigt att det under en längre tid har funnits svårigheter i att få till ett väl fungerande samarbete mellan socialtjänst och familjehem kring AA:s placering. Mottagligheten hos familjehemmet bedöms därmed som låg, och ytterligare en risk kring om AA kan få sina behov tillgodosedda i befintlig vårdform, hos befintlig uppdragstagare. I utredningens förslag till beslut daterat 2018-05-17 föreslås Individ- och Familjeomsorgsförvaltningen besluta, att i enlighet med 11 § lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, fastställa omplacering av AA. ... Utredningen kom aldrig att presenteras för nämnden. Nämndens ordförande beslutar 2018-05-24 att avsluta utredning enligt 11 kap 1 och 2 §§ SoL utan insats.

Enligt delegationsordning för Individ- och familjeomsorgsnämnden framgår för ärenden enligt LVU, att beslut enligt 11 § 1 st LVU, om hur vården ska ordnas och var den unge ska vistas under tiden, ska fattas av Individ- och familjeomsorgsnämnden eller nämndens ordförande, vice ordförande eller nämndens 2:e vice ordförande. I nu aktuellt ärende görs bedömningen att planering och handläggning har föregåtts utan att nödvändigt beslut från nämnden först fattats. Detta är något som nämnden ser med allvar på.

Vid genomgång av samtlig journalföring går det att förstå att det har funnits svårigheter i samarbetet mellan tidigare handläggare i ärendet och familjehemmet under flera års tid. Det har också funnits en oro från socialtjänstens sida att flickans omsorgsbehov inte tillgodosetts fullt ut av familjehemmet. Nämnden kan konstatera att det förelåg klara brister i utredningen, vilket även ordförande för nämnden ansåg varför beslut om omplacering aldrig fattades. Omständigheterna så som de presenteras i aktanteckningar och utredningsdokument påvisar inte den grad av missförhållanden som skulle kunna påkalla behov av omplacering av flickan.

Betydande del av ärendets handläggning utfördes av en medarbetare som under senare del av våren 2018 hastigt kom att insjukna och kort därefter avled. Medarbetarens sjukdom och hastiga bortgång kom att påverka situationen på hela enheten. Därutöver kom både ansvarig handläggare för ärendet och aktuell enhetschef att begära entledigande från sina tjänster och slutade under april och maj 2018. Troligt är att alla dessa faktorer under samma tidsperiod kom att påverka ärendets utgång.

Yttrandets anförande

Nämndens inställning vid ärenden som rör omplacering av barn och unga är att det måste göras en noggrann avvägning mellan de omständigheter som talar för respektive emot att ett barn flyttas från ett familjehem. Ett barn ska inte i onödan flyttas från trygga och invanda förhållanden är styrande i arbetet med familjehemsplasseringar. Nämndens arbete ska i första hand fokusera på att komma tillrätta med problem som kan uppstå vid samarbetssvårigheter mellan

socialtjänsten och familjehemmen, samt arbeta lösningsfokuserat. En omplacering måste alltid föregås av en mycket grundlig förutsättningslöst bedriven utredning.

Förvaltningen har under vintern 2018 sett över kartlagda arbetsprocesser i kvalitetsledningssystemet och arbetet med implementering pågår. Genom tydligt beskrivna processer avser förvaltningen säkerställa att handläggning sker i enlighet med framtagna riktlinjer för alla enheter. Sedan juni 2018 har familjehemsenheten därutöver erhållit förstärkning med en biträdande enhetschef i syfte att stärka ledarskapet i den direkta handläggningen. Den biträdande enhetschefen kan genom kontinuerlig ärendegenomgång och vägledning försäkra sig om att handläggarna följer aktuell lagstiftning, delegationsordning och framtagna process för ärendeslaget. Detta förfarande bidrar till egenkontroll av arbetet. Därutöver har en mall för egenkontroll skapats och arbetet med denna är planerad under våren 2019. Som stöd i arbetet och ytterligare ett led i försäkringen om att verksamheten fortlöper i enlighet med förvaltningens riktlinjer finns enhetschef för familjehemsenheten.

Nämndens bedömning i nu aktuellt ärende är att utredningen inte bedrivits på ett tillräckligt förutsättningslöst sätt. Vidare görs bedömningen att ärendets handläggning inte har följt gällande rutiner, vilket nämnden ser med allvar på och beklagar. För att säkerställa att flickans behov tillgodoses på bästa sätt har hon efter detta erhållit kontinuerliga psykologsamtal. Familjehemmet erhåller också stöd i form av extern handledning som stöd i sitt uppdrag.

BB kommenterade remissvaret.

Bedömning

Inriktningen på min granskning

BB har klagat på individ- och familjeomsorgsnämnden i flera avseenden. Jag har valt att granska nämndens handläggning av frågan om omplacering av AA till ett nytt familjehem under våren 2018.

Rättsliga utgångspunkter

Insatser inom socialtjänsten för barn och ungdomar ska göras i samförstånd med den unge och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Barn kan under vissa förutsättningar ges vård utan vårdnadshavarens samtycke med stöd av LVU.

När ett barn vårdas med stöd av LVU bestämmer socialnämnden hur vården av den unge ska ordnas och var han eller hon ska vistas under vårddagen (11 § första stycket LVU).

Socialnämnden ska noga följa vården av ett barn som vårdas med stöd av LVU (13 a § LVU). Det kan under vårddagen uppstå en situation som innebär att ett barn behöver placeras om från ett familjehem till ett annat hem. Ett barn som har bott i ett familjehem under en längre tid får som huvudregel inte omplaceras till ett nytt familjehem utan att en utredning om barnets förhållanden görs.

Socialnämnden är därför i en sådan situation skyldig att utan dröjsmål inleda en utredning om barnets förhållanden i familjehemmet (11 kap. 1 § SoL). I akuta situationer kan dock ett barn behöva placeras om till ett nytt familjehem utan att en utredning gjorts.

En utredning som rör en fråga om omplacering ska bedrivas förutsättningslöst och ska belysa för- och nackdelar med en eventuell omplacering. Som vid alla beslut enligt LVU ska vad som är bäst för barnet vara avgörande för om en omplacering ska ske eller inte (1 § sista stycket LVU).

Handläggningen av frågan om omplacering av AA

AA har bott i familjehemmet BB och CC sedan 2011. Individ- och familjeomsorgsnämnden har utrett AA:s förhållanden i familjehemmet vid flera tillfällen.

I juni 2017 inledde nämnden en utredning om AA:s förhållanden i familjehemmet. Nämnden avslutade utredningen i december 2017 utan någon åtgärd. Nämndens förvaltning upprättade dock en s.k. uppdragslista till familjehemmet som hemmet skulle följa som en förutsättning för att få behålla sitt uppdrag som familjehem för AA. Förvaltningen skulle följa upp familjehemmets arbete med uppdragslistan under våren 2018.

Den 18 januari 2018 inledde nämnden en utredning om AA:s förhållanden i familjehemmet efter det att AA:s skola samma dag meddelat att AA gick långa dagar på fritidshem och att hon inte verkade orka det. Utredningen var klar den 17 maj 2018. Tjänstemän vid nämndens förvaltning föreslog i utredningen att AA skulle omplaceras till ett nytt familjehem. Samma dag informerade enhetschefen BB om att AA skulle flytta till ett nytt familjehem en vecka senare, dvs. den 25 maj 2018. Enhetschefen informerade även bl.a. AA:s vårdnadshavare, skola och kontaktfamilj om omplaceringen. Dagen efter, den 18 maj 2018, berättade BB för AA att hon skulle flytta till ett nytt familjehem.

Av nämndens utredning framgår inte att AA hördes om en eventuell omplacering till ett nytt familjehem. Den 24 maj 2018 ringde enhetschefen till BB. Först under det telefonsamtalet pratade enhetschefen med AA och frågade henne bl.a. hur det kändes att socialtjänsten ville att hon skulle flytta till ett nytt familjehem. Samma dag fick enhetschefen information om att nämndens ordförande inte skulle besluta om att omplacera AA till ett nytt familjehem. Nämndens ordförande beslutade därefter att avsluta utredningen om AA. Nästa dag informerade enhetschefen bl.a. BB om att AA inte skulle omplaceras till ett nytt familjehem.

Jag vill i detta sammanhang påminna om det s.k. barnperspektivet, som i ett fall som det aktuella innebär att vad som är bäst för barnet ska vara avgörande (1 § sista stycket LVU). Vad som är bäst för barnet ska alltid utredas och redovisas (jfr prop. 1996/97:124 s. 99 f.). Barnets rätt att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet och att få dem beaktade, som kommer till uttryck i 36 § första stycket LVU, utgör en viktig del vid bedömningen av vad som är bäst för barnet.

AA hade bott i familjehemmet nästan hela sitt liv när frågan om omplacering blev aktuell under våren 2018. För att kunna bedöma vad som var bäst för AA

borde nämndens förvaltning ha gett henne en möjlighet att framföra sin åsikt om en eventuell flytt till ett nytt familjehem innan förvaltningen tog ställning till frågan om omplacering.

Jag noterar att enhetschefen agerade som om ett beslut om omplacering av AA till ett nytt familjehem var fattat. Detta borde hon inte ha gjort. Hon skulle i stället ha avvaktat nämndens ställningstagande till förslaget om omplacering innan hon vidtog några ytterligare åtgärder i ärendet. Av utredningen framgår att enhetschefens besked om att AA skulle flytta till ett nytt familjehem skapade en stor oro hos bl.a. AA. Enligt min mening är det tydligt att enhetschefen inte beaktade AA:s bästa vid sin handläggning av frågan om omplacering av AA.

Jag noterar också att nämndens förvaltning inte lät familjehemmet ta del av de anmärkningar som riktades mot det. Det är uppenbart att AA:s situation i familjehemmet inte var akut. För att få ett bättre underlag för sin bedömning borde därför förvaltningen ha låtit familjehemmet bemöta uppgifterna innan förvaltningen tog ställning till frågan om omplacering av AA.

Nämnden förtjänar kritik för de brister i handläggningen som jag har pekat på.

Av remissvaret framgår att nämnden är medveten om att handläggningen av frågan om omplacering av AA har brustit och att nämnden har sett över sina rutiner för att förhindra att något liknande sker igen. Det finns därför inte skäl för mig att ytterligare uppehålla mig vid saken.

Övrigt

Det som har kommit fram i övrigt ger inte anledning till något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.